

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-03-23

Diarienummer N164-0562/21

Handläggare

Marie Larsson

Avdelningen Stadsövergripande uppdrag barn, familj
och trygghet

Telefon: 031- 367 90 16

E-post: marie.larsson@socialcentrum.goteborg.se

Svar på remiss avseende förslag till nya föreskrifter och allmänna råd från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)

Förslag till beslut

Socialnämnden Centrum tillstyrker förslaget till nya föreskrifter och allmänna råd, beaktat de synpunkter som framgår av förvaltningens bedömning.

Socialnämnden Centrum översänder socialförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.

Socialnämnden Centrum förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Socialnämnden Centrum har fått möjlighet att lämna synpunkter på en remiss från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds (MFOF) med förslag till nya föreskrifter och allmänna råd - bland annat gällande utredningsprotokoll samt tillhörande konsekvensutredning. Göteborgs Stads Familjerättsbyrå som är organiserad inom förvaltningen, har utifrån sin specialkompetens bearbetat underlaget och bidragit med sina synpunkter.

Myndighetens förslaget syftar till att främja en enhetlig tillämpning av de bestämmelser som idag reglerar familjerättens utredning och fastställande om faderskap eller föräldraskap och utredning när barn kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående. Förslaget att utredningen görs i ett protokoll som överensstämmer med rådande rättsläge och faktiska omständigheter ökar kvaliteten i utredningen, vilket är positivt för både föräldrar och barn. I förslaget har de idag befintliga föreskrifterna slagits samman och även kompletterats med hur utredningar skall handläggas utifrån ny lagstiftning. Förslaget innehåller även kompletteringar som avser ett barns rätt till information om sitt genetiska ursprung

Förvaltningen ställer sig övergripande positiv till förslaget till nya allmänna råd och föreskrifter, då det innebär en enhetlighet gällande protokoll för utredning av faderskap, samt att man har ett så könsneutralt tilltal som möjligt. Vi bedömer också att det blir en mer likvärdig och rättssäker handläggning när de olika avväganden som görs inom ramen för en utredning, tydligare ska dokumenteras.

Förvaltningen vill dock skicka med ett antal synpunkter på förändringar i underlaget som vi tror skulle kunna underlätta användningen och öka tydligheten, samt bidra till en till ett mer konsekvent tilltal i skrivningarna.

Det finns också en viss farhåga att materialet, i alla fall inledningsvis, kommer innebära ett visst merarbete. Både utifrån en delvis höjd ambitionsnivå och för att dokumenten kräver ett mer omfattande stöd från familjerättens tjänstepersoner, när målgruppen eller andra parter skall använda sig av underlagen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Författningsförslaget innebär att protokoll som förekommer för utredningar i dag ersätts med ett enda utredningsprotokoll, anpassat till den lagstiftning som nu råder. MFoF bedömer inte att det skall innebära något merarbete för den som utför utredningen att införa nya enhetliga protokollet. I det avseendet bedöms förslaget inte innebära några merkostnader för kommunerna.

I de fall de nya mallarna för protokoll skall finnas inlagda i kommunens IT-baserade verksamhetssystem kan det initialt komma att uppstå vissa kostnader för att lägga utforma och lägga in underlagen i systemet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Författningsförslaget syftar till att främja en enhetlig tillämpning av de bestämmelser som idag reglerar familjerättens utredning och fastställande om faderskap eller föräldraskap och utredning när barn kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående. Att utredningen görs i ett protokoll som överensstämmer med rådande rättsläge och faktiska omständigheter ökar kvaliteten i utredningen, vilket är positivt för både föräldrar och barn.

Förslaget innehåller även kompletteringar som avser ett barns rätt till information om sitt genetiska ursprung. Barnets rätt att få veta om sitt ursprung är väl etablerat och följer både av art. 7 i barnkonventionen och av bestämmelserna i offentlighets och sekretesslagen (2009:400) samt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. De föreslagna kompletteringarna i de allmänna råden bedöms få positiva konsekvenser för de barn som vill få veta om sitt genetiska ursprung.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) inför nämndmötet 2021-04-20.

Bilagor

Bilaga 1	Förslag till nya föreskrifter
Bilaga 2	Manual till utredningsprotokoll
Bilaga 3	Konsekvensbeskrivning MFoF

Ärendet

Socialnämnden Centrum har fått möjlighet att lämna synpunkter på en remiss från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds (MFOF) gällande förslag till nya föreskrifter och allmänna råd - bland annat gällande utredningsprotokoll samt tillhörande konsekvensutredning. Göteborgs Stads Familjerättsbyrå som är organiserad inom socialnämnd Centrum, har utifrån sin specialkompetens bearbetat underlaget och bidragit med sina synpunkter.

Nämnden har nu att besluta om att sända detta tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen. Remissen skall besvaras senast 2021-04-21.

Beskrivning av ärendet

Ärendet gäller en remiss från Myndighetens för familjerätt och föräldraskapsstöd MFoFoch avser föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap eller föräldraskap, samt om socialnämndens utredning när barn har kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående.

Förslaget föreslås ersätta MFoF:s nuvarande föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap (HSLF-FS 2016-49), om fastställande av föräldraskap (HSFL-FS 2016:50) samt om socialnämndens utredning när barn har kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående kvinna (HSFL-FS 2017:66))

Bakgrund

Utredning av faderskap och föräldraskap

Socialnämnden är enligt 2 kap 1 § föräldrabalken (FB) skyldig att försöka utreda faderskapet och se till att faderskapet fastställs för ett barn med hemvist i Sverige om inte modern är gift med en man när hon föder ett barn. Enligt 2 kap. 8 a § FB är socialnämnden skyldig att försöka utreda föräldraskap istället för faderskap om det kan antas att en kvinna ska anses som förälder enligt 1 kap. 9 § FB till ett barn som står under någons vårdnad och som har hemvist i Sverige.

Faderskap eller föräldraskap fastställs dock inte om

1. modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. eller om modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen vid en behörig inrättning i utlandet och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn,
2. modern vid behandlingen var en ensamstående kvinna enligt 1 kap. 5 § lagen om genetisk integritet m.m., och
3. det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom behandlingen är uppfyllda ska varken faderskap eller föräldraskap fastställas. Socialnämnden ska i dessa fall lägga ner en påbörjad utredning. I de fallen blir den som fött barnet den enda rättsliga föräldern till barnet. Förutsättningarna behandlar assisterad befruktning.

Socialnämnden har en lagstadgad skyldighet att föra protokoll över vad som förekommer i utredningen och som är av betydelse för faderskapsfrågan. Detta tillämpas också i fråga om föräldraskapet för en kvinna.

I Göteborgs Stad utreder Familjerättsbyrån inom socialförvaltningen Centrum frågor om faderskap och föräldraskap för både den egna nämnden, och på uppdrag av de tre övriga socialnämnderna.

Nuvarande riktlinjer

Den 1 september 2015 tog Myndigheten för familjerätt- och föräldraskapsstöd (MFoF) över Socialstyrelsens uppgifter rörande vissa familjerättsliga frågor om vårdnad, boende, umgänge och internationella adoptioner, förebyggande stöd samt uppgifter om fastställande av faderskap och föräldraskap. Den 1 juni 2017 tog MFoF också över Socialstyrelsens ansvar som föreskrivande myndighet på socialnämndens familjerättsliga områden.

MFoF:s har sedan tidigare tagit fram föreskrifter och allmänna råd kring följande områden

- socialnämndens utredning och fastställande av faderskap (HSLF-FS 2016:49)
- socialnämndens utredning och fastställande av föräldraskap (HSFL-FS 2016:50)
- socialnämndens utredning när barn har kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående kvinna (HSFL-FS 2017:66)

1 januari 2019 trädde ny lagstiftning ikraft på inom området som inte omfattas av MFoF:s redan befintliga allmänna råd.

De protokoll som idag används när man utreder faderskap och föräldraskap, samt vid utredningar när barn tillkommit genom assisterad befruktning av ensamstående, är inte anpassade för att stödja den typ av utredning som bör göras när barn tillkommit genom assisterade befruktning i utlandet. Protokollen är inte heller anpassade för de fall en eller båda föräldrarna har ändrat könstillhörighet.

MFoF:s intentioner med att revidera föreskrifter och allmänna råd är att kunna tillhandahålla ändamålsenliga allmänna råd och protokoll som är likartade oavsett utredning och som överensstämmer med ny lagstiftning.

Förslaget i korthet

Enligt MFoF syftar deras förslag till att främja en enhetlig tillämpning av de bestämmelser som idag reglerar familjerättens utredning och fastställande om faderskap eller föräldraskap och utredning när barn kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående. De befintliga föreskrifterna har därför slagits samman och kompletterats med hur utredningar skall handläggas utifrån ny lagstiftning.

Förslaget innehåller även kompletteringar som avser ett barns rätt till information om sitt genetiska ursprung. Barnets rätt att få vetskap om sitt ursprung är väl etablerat och följer både av artikel 7 i barnkonventionen och av bestämmelserna i offentlighets och sekretesslagen (2009:400) samt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. De föreslagna kompletteringarna i de allmänna råden bedömer MFoF får positiva konsekvenser för de barn som vill få vetskap om sitt genetiska ursprung.

Förslaget att utredningarna skall göras i ett enhetligt protokoll som överensstämmer med rådande rättsläge och faktiska omständigheter. Detta bedöms öka kvaliteten i utredningarna, vilket är positivt för både föräldrar och barn.

MFoF föreslår att de nya föreskrifterna och allmänna råden ska träda i kraft den 1 juli 2021.

Förvaltningens bedömning

Allmän bedömning av förslaget till allmänna råd och föreskrifter

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till nya allmänna råd och föreskrifter, som innebär att socialnämnderna skall använda ett enhetligt protokoll för utredning av faderskap, samt att man har ett så könsneutralt tilltal som möjligt. Vi bedömer också att det blir en mer rättssäker handläggning när de olika avväganden man gör, inom ramen för en utredning, tydligare ska dokumenteras.

Det finns dock en risk att det föreslagna protokollet för utredning kommer innebära en ökad svårighet i det fortsatta arbetet. Det är vanligt förekommande att Familjerättsbyrån begär hjälp av andra myndigheter när man genomför faderskapsutredningar, till exempel av anstalter, ambassader och konsulat. Erfarenheten är att det redan idag relativt ofta förekommer att handlingarna blir fel ifyllda och att man därför måste lämna mycket detaljerade instruktioner för hur protokollen ska fyllas i. Med det föreslagna utredningsprotokollet finns det en oro att medarbetarna inom familjerätten måste lägga mer av sin arbetstid på att instruera personal från andra verksamheter som behöver bistå i arbetet. Det är inte heller alltid möjligt att träffa en person på nytt i det fall handlingarna fyllts i fel. Ibland är parter motvilliga till att medverka i utredningen eller kan ha rest mycket långt för att besöka en utlandsambassad.

Det finns dock en risk att det föreslagna protokollet för utredning kommer innebära en ökad svårighet i det fortsatta arbetet. Det är vanligt förekommande att Familjerättsbyrån begär hjälp av andra myndigheter när man genomför faderskapsutredningar, till exempel av anstalter, ambassader och konsulat. Erfarenheten är att det redan idag relativt ofta förekommer att handlingarna blir fel ifyllda och att man därför måste lämna mycket detaljerade instruktioner för hur protokollen ska fyllas i. Med det föreslagna utredningsprotokollet finns det en oro att medarbetarna inom familjerätten måste lägga mer av sin arbetstid på att instruera personal från andra verksamheter som behöver bistå i arbetet.

När det gäller inriktningen att ha ett mer könsneutralt uttryck för att minska risk för diskriminering, ställer sig förvaltningen positiva till det. Det kan dock till viss del komplicera i bemötandet av majoriteten av målgruppen. Av de över 4000 faderskap man handlägger på ett år, så möter man en knapp handfull personer som bytt könsidentitet eller på andra sätt har en könsöverskridande identitet. Man möter däremot många personer och familjer som aldrig stött på att det finns något som heter könsöverskridande identitet och där det är en självklarhet att det är modern som fött barnet och den andra föräldern är barnets far. Vi behöver ta med i beräkningen att om nya underlag för utredningsprotokoll skall införas, så kräver det att vi hittar ett sätt att få det att fungera smidigt även för den sistnämnda gruppen, vilket kan skapa ett merarbete.

Även om vi ser positivt på de goda intentionerna med ett enhetligt protokoll som är avpassat till ny lagstiftning, så kan förvaltningen uppleva att man från statligt håll till viss del skickar dubbla signaler gällande utredningar kring faderskap. Å ena sidan har man långt framskridna planer på att göra utredningarna om faderskap mindre omfattande, samt förenkla processen genom att de berörda personerna i framtiden skall kunna bekräfta med

bank-id. Å andra sidan är det föreslagna utredningsprotokollet mycket mer utförligt än nuvarande protokoll gällande vilka uppgifter som skall inhämtas, vilket innebär en mer omfattande utredning

Kommentarer på förslaget om utformning av utredningsprotokollet

Det bedöms överflödigt att tilltalet överlag täcker både föransmälan och födda barn. Det bör räcka att tilltalet gäller födda barn och att man noterar om det gäller en föransmälan i rutan G3: "Väntat barn".

Vi ställer oss frågande till att man ska fylla i könstillhörighet på två ställen, då detta framgår redan av föräldrarnas personnummer. Kön behöver enligt oss egentligen bara noteras om någon av föräldrarna inte har personnummer. Vi föreslår att dessa rutor stryks helt. Vi föreslår också att föräldrarna omnämns som "den förälder som burit barnet" och "den förälder som inte burit barnet" alt. "den förälder som ska bekräfta"

Förvaltningen tycker att det finns en viss inkonsekvens när det gäller att parterna definieras olika beroende på om det är två män eller två kvinnor som är föräldrar till ett barn. Om fallet är att två män är föräldrar till ett barn blir båda dessa far till barnet. Om det istället är två kvinnor som är föräldrar blir den som fött barnet barnets mor och den som bekräftar "barnets förälder". Detta tror vi kan upplevas som både diskriminerande och förvirrande.

En annan synpunkt är att alternativet heminsemination inte finns för par som gjort assisterad befruktning. Enligt Familjerättsbyråns erfarenhet förekommer, det att par uppger att det genomfört en heminsemination med tredje part. Vi ställer oss också frågande till att heminsemination är med under avsnittet för assisterad befruktning. Vi tycker det är viktigt att heminsemination särskiljs från assisterad befruktning på klinik då de rättsliga konsekvenserna skiljer sig så väsentligt.

Vi vill också skicka med synpunkter och vissa mer konkreta förslag gällande protokollets uppbyggnad som vi tror kan underlätta användningen och öka tydligheten.

- alla förkortningar av typen G1, U2 och liknande tas bort alternativt står efter rubriken. Exempel: Uppgifter om barnet (G2)
- rutan G4 flyttas och kommer efter föräldrarnas uppgifter
- rutan där man ska fylla i kontaktuppgifter gällande myndigheter som skall bistå i utredning behöver ge plats för fler uppgifter.
- förslagsvis kan ett antal kryssalternativ inkluderas under rutan G 1, exempelvis "nedläggning", "DNA", "domstol" med mera. Det samma gäller för A5 och U6.

Kommentarer gällande mallen för bekräftelse

Vi tycker det är av största vikt att namnförtydligandet är förifyllt så som i nuvarande bekräftelse. Vi träffar många föräldrar som inte kan skriva eller nyligen lärt sig skriva med det latinska alfabetet och att namnförtydligande är förifyllt underlättar i allra högsta grad vårt arbete och ökar rättssäkerheten.

Kommentarer gällande mallen om begäran om bistånd

Det är inte helt ovanligt att familjerätten begär bistånd av en utlandsmyndighet på grund av att modern bor utomlands. Det vore därför önskvärt att denna mall var mer flexibel.

Annars blir mallen svår att anpassa till ett specifikt ärende kräver att man bifogar ett internt upprättat brev med instruktioner istället.

En generell synpunkt är också att det vore mer konsekvent om även tilltalet i denna handling var könsneutralt.

Kommentarer på avsnittet om konceptionstider

Det vore ur likvärdighet och rättssäkerhetssynpunkt angeläget att det fanns angivna konceptionstider tillgängliga, även för barn tyngre än 4.500 gram, då dessa ärenden ökar i antal.

Socialförvaltningen Centrum

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör